

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۹۷۷۷۴

دانشگاه پیام نور

مرکز - تهران

دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی

گروه جغرافیا

پایان نامه: برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی

پیامدهای گردشگری در ناپایداری سکونتگاههای روستایی

نمونه موردی دهستان بلده کجور - شهرستان نوشهر

استاد راهنما

دکتر مصطفی طالشی

استاد مشاور

دکتر اسماعیل علی اکبری

دانشجو

صغری قاسمی سردابروود

۱۳۸۷ / ۲ / ۱۷

سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶

۹۶۶۷۴

تاریخ

شماره

پیوست

((تصویب نامه))

پایان نامه تحت عنوان :

"پیامدهای فعالیتهای گردشگری در ناپایداری سکونتگاههای روستایی"

تاریخ دفاع : ۸۷/۳/۱۱

ساعت : ۱۲-۱۳

نمره : ۱۹,۲۸

درجه : عالی

اعضای هیات داوران :

نام و نام خانوادگی

هیات داوران

مرتبه علمی

امضاء

۱- جناب آقای دکتر مصطفی طانسی

استاد راهنما

۲- جناب آقای دکتر اسماعیل علی اکبری

استاد مشاور

۳- جناب آقای دکتر قدیر فیروزنیا

استاد داور

۴- سرکار خانم / جناب / سرپرستی

نا بیند کرده

۱۳۸۷ / ۴ / ۱۷

تقدیم به پدر و مادر مهربان
و خواهران عزیزم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	پیشگفتار.....
۱	چکیده.....
۳	فصل اول : کلیات تحقیق.....
۴	۱-۱- تعریف مساله.....
۵	۲-۱- اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۵	۳-۱- اهداف تحقیق.....
۵	۴-۱- فرضیات تحقیق.....
۶	۵-۱- فرایند تحقیق.....
۷	۶-۱- روش تحقیق.....
۹	۷-۱- جامعه آماری.....
۹	۸-۱- تعیین حجم نمونه و روش نمونه گیری.....
۱۳	۹-۱- واحد تحلیل.....
۱۳	۱۰-۱- روش گردآوری اطلاعات.....
۱۴	۱۱-۱- نحوه تنظیم پرسشنامه.....
۱۴	۱۲-۱- مقیاس های سنجش.....
۱۵	۱۳-۱- شاخص های تحقیق.....
۱۶	۱۴-۱- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۱۶	۱-۱۴-۱- روش آمار توصیفی.....
۱۷	۲-۱۴-۱- روش استنباطی.....
۱۷	۱۵-۱- مشکلات تحقیق.....
۱۷	۱۶-۱- تعریف واژه های کلیدی تحقیق.....
۱۷	۱-۱۶-۱- روستا.....
۱۸	۲-۱۶-۱- گردشگری.....
۱۸	۳-۱۶-۱- ناپایداری.....
۱۹	۴-۱۶-۱- ناپایداری سکونتگاههای روستایی.....
۱۹	۱۷-۱- جمع بندی.....
۲۰	فصل دوم : مبانی نظری تحقیق.....
۲۱	مقدمه.....
۲۱	۱-۲- مفهوم گردشگری.....
۲۲	۲-۲- مفهوم گردشگر.....
۲۴	۳-۲- انواع گردشگری.....

۲۷	۴-۲ گردشگری روستایی
۲۸	۵-۲ انواع گردشگری روستایی
۲۹	۶-۲ پیشینه تاریخی گردشگری روستایی
۲۹	۱-۶-۲-۱ پیشینه تاریخی گردشگری روستایی در جهان
۳۰	۱-۶-۲-۱ پیشینه تاریخی گردشگری روستایی در ایران
۳۲	۷-۲ گردشگری پایدار روستایی
۳۵	۸-۲ اصول توسعه پایدار گردشگری
۳۶	۹-۲ معیارهای پایداری در گردشگری روستایی
۳۸	۱۰-۲ دیدگاهها و نظریات مربوط به گردشگری
۳۹	۱۱-۲ پیامدهای گردشگری در نواحی روستایی
۳۹	۱-۱۱-۱-۱ پیامدهای اقتصادی گردشگری در نواحی روستایی
۴۱	۲-۱۱-۱-۲ پیامدهای اجتماعی - فرهنگی گردشگری در نواحی روستایی
۴۲	۳-۱۱-۱-۳ پیامدهای زیست محیطی گردشگری در نواحی روستایی
۴۶	۱۲-۲ پیشینه تحقیق
۴۹	۱۳-۲ جمع بندی
۵۰	فصل سوم : خصوصیات طبیعی و ویژگی های اجتماعی- اقتصادی ناحیه مورد مطالعه
۵۱	مقدمه
۵۱	۱-۳ ویژگیها و توانمندی های محیطی- اکولوژیکی
۵۱	۱-۱-۳-۱-۱ وسعت و موقعیت جغرافیایی
۵۴	۳-۱-۳-۲ وضعیت ناهمواری و توپوگرافی
۵۵	۳-۱-۳-۳ ساختار زمین شناسی
۵۷	۳-۱-۳-۴ زلزله خیزی
۵۷	۳-۱-۳-۵ خاک و قابلیت اراضی
۶۱	۳-۱-۳-۶ پوشش گیاهی و حیات جانوری
۶۱	۳-۱-۳-۷ آب و هوا
۶۱	۳-۱-۳-۷-۱ عوامل اقلیمی
۶۳	۳-۱-۳-۷-۲ عناصر اقلیمی
۶۸	۳-۱-۳-۸ منابع آب
۶۸	۳-۱-۳-۸-۱ منابع آب سطحی
۶۹	۳-۱-۳-۸-۲ منابع آب زیر زمین
۶۹	۳-۱-۳-۹ جمع بندی ویژگی های طبیعی
۷۱	۳-۲ ویژگی های اکولوژی انسانی (منابع انسانی)
۷۱	۳-۲-۱ ویژگی های جمعیتی
۷۱	۳-۲-۱-۱-۲ تعداد و سیر تحولات جمعیت

- ۷۴..... ۲-۱-۲-۳- تحولات بعدخانوار.....
- ۷۶..... ۳-۱-۲-۳- پراکندگی و تراکم جمعیت در محدوده مورد مطالعه.....
- ۷۶..... ۴-۱-۲-۳- تراکم بیولوژیکی (کشاورزی).....
- ۷۷..... ۵-۱-۲-۳- طبقه بندی سکونتگاههای روستایی.....
- ۷۷..... ۶-۱-۲-۳- ساخت سنی و جنسی جمعیت.....
- ۷۹..... ۷-۱-۲-۳- سواد و تحصیلات.....
- ۸۱..... ۸-۱-۲-۳- بار تکفل.....
- ۸۱..... ۹-۱-۲-۳- مهاجرت.....
- ۸۲..... ۲-۲-۳- شناخت ویژگی های اقتصادی.....
- ۸۲..... ۱-۲-۲-۳- بخش کشاورزی.....
- ۸۴..... ۲-۲-۲-۳- صنایع و معادن.....
- ۸۴..... ۱-۲-۲-۲-۳- صنایع دستی و روستایی.....
- ۸۵..... ۲-۲-۲-۲-۳- کارگاه های صنعتی.....
- ۸۵..... ۳-۲-۲-۳- بخش خدمات و تسهیلات.....
- ۸۷..... ۴-۲-۲-۳- بررسی وضعیت فعالیت و اشتغال جمعیت در بخش های مختلف اقتصادی.....
- ۸۸..... ۵-۲-۲-۳- فعالیتهای مرتبط با بخش گردشگری.....
- ۹۰..... ۳-۲-۳- مطالعات کالبدی.....
- ۹۹..... ۴-۲-۳- جاذبه های طبیعی (اکو گردشگری).....
- ۱۰۴..... ۱-۴-۲-۳- جاذبه های دیگر.....
- ۱۰۴..... ۲-۴-۲-۳- فرهنگ و آداب و رسوم.....
- ۱۰۴..... ۳-۴-۲-۳- نقاط گردشگری رقیب.....
- ۱۰۵..... ۵-۲-۳- جمع بندی.....
- ۱۰۷..... فصل چهارم: پیامد های گردشگری روستایی در ناپایداری سکونتگاههای روستایی.....
- ۱۰۸..... مقدمه.....
- ۱۰۸..... ۱-۴- ویژگی های اجتماعی- اقتصادی جامعه آماری.....
- ۱۰۸..... ۱-۱-۴- وضعیت جنسی.....
- ۱۱۰..... ۲-۱-۴- ترکیب سنی.....
- ۱۱۱..... ۳-۱-۴- وضعیت تحصیل.....
- ۱۱۳..... ۴-۱-۴- وضعیت شغلی.....
- ۱۱۴..... ۵-۱-۴- وضعیت تاهل.....
- ۱۱۵..... ۶-۱-۴- وضعیت محل زندگی.....
- ۱۱۶..... ۷-۱-۴- میزان درآمد گردشگران.....
- ۱۱۷..... ۸-۱-۴- انگیزه مسافرت گردشگران.....
- ۱۱۸..... ۹-۱-۴- انگیزه های مسافرت و جاذبه های گردشگری.....

۱۱۹.....۱۰-۱-۴- نحوه مراجعه گردشگران به این ناحیه.....

۱۲۰.....۱۱-۱-۴- وسیله نقلیه گردشگران برای سفر.....

۱۲۱.....۱۲-۱-۴- وضعیت گردشگران بر حسب محل اقامت.....

۱۲۳.....۱۳-۱-۴- مدت زمان اقامت گردشگران.....

۱۲۴.....۱۴-۱-۴- میزان هزینه گردشگران.....

۱۲۶.....۱۵-۱-۴- مواد غذایی مورد نیاز گردشگران.....

۱۲۷.....۱۶-۱-۴- میزان رضایت مندی.....

۱۲۸.....۱۷-۱-۴- مشکلات موجود برای گردشگران.....

۱۲۹.....۱۸-۱-۴- خرید زمین زراعی.....

۱۳۰.....۱۹-۱-۴- مصارف پول فروش زمین زراعی.....

۱۳۱.....۲-۴- جمع بندی.....

۱۳۲..... فصل پنجم: ارزیابی فرضیات تحقیق، نتیجه گیری و پیشنهادات.....

۱۳۳..... مقدمه.....

۱۳۳..... ۱-۵- آزمون فرضیات تحقیق.....

۱۳۴..... ۱-۱-۵- فرضیه اول.....

۱۳۴..... ۱-۱-۱-۵- تاثیر گردشگری در افزایش سطح درآمد ساکنین.....

۱۳۶..... ۲-۱-۱-۵- تاثیر گردشگری در تغییر میزان درآمد در طول سال.....

۱۳۸..... ۳-۱-۱-۵- تاثیر گردشگری در ایجاد مشاغل با دستمزد کم.....

۱۴۲..... ۴-۱-۱-۵- تاثیر گردشگری در میزان افزایش فاصله طبقاتی و درآمدی.....

۱۴۴..... ۵-۱-۱-۵- تاثیر گردشگری در افزایش قیمت زمین(اعم از مسکونی و زراعی).....

۱۴۶..... ۶-۱-۱-۵- تاثیر گردشگری در افزایش هزینه کالا و خدمات.....

۱۴۸..... ۷-۱-۱-۵- نتیجه فرضیه اول.....

۱۴۹..... ۲-۱-۵- فرضیه دوم.....

۱۴۹..... ۱-۲-۱-۵- تاثیر گردشگری در کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری زمین های کشاورزی.....

۱۵۲..... ۲-۲-۱-۵- تاثیر گردشگری در تخریب مناظر و چشم اندازهای روستا بواسطه زیاده و آشغال.....

۱۵۵..... ۳-۲-۱-۵- تاثیر گردشگری در آلودگی رودخانه ها و سواحل دریا.....

۱۵۸..... ۴-۲-۱-۵- تاثیر گردشگری در تخریب و تجاوز به منابع طبیعی(جنگل ، دریا).....

۱۶۱..... ۵-۲-۱-۵- تاثیر گردشگری در تخریب بر ساخت و سازهای کنترل نشده در روستا.....

۱۶۴..... ۶-۲-۱-۵- نتیجه فرضیه دوم.....

۱۶۶..... ۲-۵- جمع بندی و نتیجه گیری.....

I..... منابع و ماخذ.....

VI..... ضمائم.....

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۱۰	جدول ۱-۱- انتخاب نمونه از بین خانوارهای ساکن در روستاهای دهستان بلده کجور.....
۱۳	جدول ۱-۲- تعداد نمونه از بین مسئولین و نهادهای مرتبط با روستا.....
۱۶	جدول ۱-۳- متغیرهای تحقیق.....
۳۴	جدول ۲-۴- مقایسه خصوصیات گردشگری پایدار در مقابل گردشگری ناپایدار.....
۳۷	جدول ۲-۵- معیارهای پایداری در گردشگری روستایی.....
۴۱	جدول ۲-۶- پیامدهای مثبت و منفی اقتصادی گردشگری در نواحی روستایی.....
۴۲	جدول ۲-۷- پیامدهای مثبت و منفی اجتماعی-فرهنگی گردشگری در نواحی روستایی.....
۴۴	جدول ۲-۸- پیامدهای مثبت و منفی زیست محیطی گردشگری در نواحی روستایی.....
۵۳	جدول ۳-۹- مشخصات عمومی شهرستان نوشهر براساس تقسیمات کشوری تا پایان سال ۱۳۸۳.....
۵۳	جدول ۳-۱۰- تقسیمات جغرافیایی شهرستان نوشهر براساس تقسیمات کشوری تا پایان سال ۱۳۸۳.....
۵۴	جدول ۳-۱۱- تقسیمات جغرافیایی دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر سال ۱۳۸۵.....
۶۵	جدول ۳-۱۲- خلاصه شرایط اقلیمی در ایستگاه نوشهر (۱۹۹۵-۱۹۸۸).....
۷۲	جدول ۳-۱۳- آمار جمعیتی دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر طی سال های ۱۳۲۵-۱۳۸۵.....
۷۳	جدول ۳-۱۴- نرخ رشد دهستان بلده کجور طی سال های ۸۵-۱۳۴۵.....
۷۴	جدول ۳-۱۵- تحولات بعد خانوار دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر (۸۵-۱۳۴۵).....
۷۷	جدول ۳-۱۶- مساحت کل و مساحت اراضی زراعی و تراکم های مربوط در روستای بلده کجور.....
۷۷	جدول ۳-۱۷- طبقه بندی سکونتگاههای روستایی دهستان بلده کجور براساس خانوار (۱۳۸۵).....
۷۸	جدول ۳-۱۸- ساختار سنی جمعیت دهستان بلده کجور در سال ۱۳۸۵.....
۷۹	جدول ۳-۱۹- شاخص نسبت جنسی جمعیت دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر در سال ۱۳۸۵.....
۷۹	جدول ۳-۲۰- جمعیت ۶ ساله و بیشتر ، باسواد و در حال تحصیل بلده کجور (۱۳۸۵).....
۸۰	جدول ۳-۲۱- درصد با سواد به تفکیک آبادی های دهستان بلده کجور.....
۸۱	جدول ۳-۲۲- شاخص بار تکفل دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر.....
۸۲	جدول ۳-۲۳- تعداد مهاجران وارد شده طی ۱۰ سال گذشته به دهستان بلده ۸۵-۱۳۷۵.....
۸۳	جدول ۳-۲۴- تعداد و مساحت بهره برداریهای زمین در دهستان بلده کجور سال ۱۳۸۵.....
۸۴	جدول ۳-۲۵- تعداد و نوع دام در دهستان بلده کجور در سال ۱۳۸۵.....
۸۶	جدول ۳-۲۶- خدمات و تسهیلات روستاهای نمونه دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر.....
۸۷	جدول ۳-۲۷- جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر، شاغل ، بیکار(جویای کار).....
۸۸	جدول ۳-۲۸- شاغلین دهستان بلده کجور بر حسب بخش های فعالیت و سن در سال ۱۳۸۵.....
۸۹	جدول ۳-۲۹- تعداد فعالیت های مرتبط با بخش گردشگری در روستاهای دهستان بلده کجور ۱۳۸۵.....
۹۰	جدول ۳-۳۰- تعداد آبادی های دهستان بلده کجور بر حسب نوع راه ارتباطی با شهر.....

- جدول ۳-۳۱- بررسی وضع خدمات - تاسیسات موجود در آبادی های دهستان بلده کجور ۱۳۸۵..... ۹۳
- جدول ۴-۳۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس..... ۱۰۹
- جدول ۴-۳۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن..... ۱۱۰
- جدول ۴-۳۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تحصیلات..... ۱۱۲
- جدول ۴-۳۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت شغل..... ۱۱۳
- جدول ۴-۳۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت تاهل..... ۱۱۴
- جدول ۴-۳۷- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت محل زندگی..... ۱۱۵
- جدول ۴-۳۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت درآمد..... ۱۱۶
- جدول ۴-۳۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب انگیزه مسافرت..... ۱۱۷
- جدول ۴-۴۰- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان جذابیت جاذبه های گردشگری..... ۱۱۸
- جدول ۴-۴۱- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نحوه مراجعه..... ۱۱۹
- جدول ۴-۴۲- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وسیله نقلیه برای سفر..... ۱۲۰
- جدول ۴-۴۳- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نوع اقامتگاه..... ۱۲۱
- جدول ۴-۴۴- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مدت زمان اقامت..... ۱۲۳
- جدول ۴-۴۵- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب فصل اقامت..... ۱۲۴
- جدول ۴-۴۶- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان هزینه..... ۱۲۵
- جدول ۴-۴۷- توزیع فراوانی پاسخگویان برای تهیه مواد غذایی..... ۱۲۶
- جدول ۴-۴۸- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان رضایتمندی..... ۱۲۷
- جدول ۴-۴۹- توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب مشکلات موجود..... ۱۲۸
- جدول ۴-۵۰- مصارف زمین خریداری و فروخته شده..... ۱۲۹
- جدول ۴-۵۱- مصارف پول فروش زمین زراعی..... ۱۳۰
- جدول ۵-۵۱- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش سطح درآمد ساکنین (از دیدگاه خانوار)..... ۱۳۴
- جدول ۵-۵۲- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در افزایش سطح درآمد ساکنین (از دیدگاه خانوار)..... ۱۳۵
- جدول ۵-۵۳- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش سطح درآمد ساکنین (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۳۵
- جدول ۵-۵۴- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در افزایش سطح درآمد ساکنین (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۳۶
- جدول ۵-۵۵- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در تغییر میزان درآمد در طول سال (از دیدگاه خانوار)..... ۱۳۶
- جدول ۵-۵۶- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تغییر میزان درآمد در طول سال (از دیدگاه خانوار)..... ۱۳۷
- جدول ۵-۵۷- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در تغییر میزان درآمد در طول سال (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۳۷
- جدول ۵-۵۸- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تغییر میزان درآمد در طول سال (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۳۸
- جدول ۵-۵۹- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در ایجاد مشاغل با دستمزد کم (از دیدگاه خانوار)..... ۱۳۹
- جدول ۵-۶۰- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در ایجاد مشاغل با دستمزد کم (از دیدگاه خانوار)..... ۱۳۹
- جدول ۵-۶۱- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در ایجاد مشاغل با دستمزد کم (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۰
- جدول ۵-۶۲- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در ایجاد مشاغل با دستمزد کم (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۰
- جدول ۵-۶۳- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در میزان افزایش فاصله طبقاتی و درآمدی (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۲

- جدول ۵-۶۴- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تغییر میزان درآمد در طول سال (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۲
- جدول ۵-۶۵- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در میزان افزایش فاصله طبقاتی و درآمدی (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۳
- جدول ۵-۶۶- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در میزان افزایش فاصله طبقاتی و درآمدی (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۳
- جدول ۵-۶۷- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش قیمت زمین (اعم از مسکونی و زراعی) (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۴
- جدول ۵-۶۸- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در افزایش قیمت زمین (اعم از مسکونی و زراعی) (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۴
- جدول ۵-۶۹- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش قیمت زمین (اعم از مسکونی و زراعی) (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۵
- جدول ۵-۷۰- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش قیمت زمین (اعم از مسکونی و زراعی) (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۵
- جدول ۵-۷۱- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش هزینه کالا و خدمات (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۶
- جدول ۵-۷۲- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در افزایش هزینه کالا و خدمات (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۶
- جدول ۵-۷۳- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در افزایش هزینه کالا و خدمات (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۷
- جدول ۵-۷۴- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در افزایش هزینه کالا و خدمات (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۴۷
- جدول ۵-۷۵- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری زمین های کشاورزی (از دیدگاه خانوار)..... ۱۴۹
- جدول ۵-۷۶- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری زمین های کشاورزی (از دیدگاه خانوار)..... ۱۵۰
- جدول ۵-۷۷- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری زمین های کشاورزی (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۵۰
- جدول ۵-۷۸- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری زمین های کشاورزی (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۵۱
- جدول ۵-۷۹- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در تخریب مناظر و چشم انداز های روستا بوا سطح زیاله و آشغال (از دیدگاه خانوار)..... ۱۵۲
- جدول ۵-۸۰- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تخریب مناظر و چشم انداز های روستا بوا سطح زیاله و آشغال (از دیدگاه خانوار)..... ۱۵۳
- جدول ۵-۸۱- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در تخریب مناظر و چشم انداز های روستا بوا سطح زیاله و آشغال (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۵۳
- جدول ۵-۸۲- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تخریب مناظر و چشم انداز های روستا بوا سطح زیاله و آشغال (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۵۴
- جدول ۵-۸۳- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در آلودگی رودخانه ها و سواحل دریا (از دیدگاه خانوار)..... ۱۵۶
- جدول ۵-۸۴- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در آلودگی رودخانه ها و سواحل دریا (از دیدگاه خانوار)..... ۱۵۶
- جدول ۵-۸۵- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در آلودگی رودخانه ها و سواحل دریا (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۵۷

- جدول ۵-۸۶- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در آلودگی رودخانه ها و سواحل دریا (از دیدگاه مسئولان)..... ۱۵۷
- جدول ۵-۸۷- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در تخریب و تجاوز به منابع طبیعی (جنگل و دریا) (از دیدگاه
خانوار)..... ۱۵۸
- جدول ۵-۸۸- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تخریب و تجاوز به منابع طبیعی (جنگل و دریا) (از دیدگاه
خانوار)..... ۱۵۸
- جدول ۵-۸۹- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری در تخریب و تجاوز به منابع طبیعی (جنگل و دریا) (از دیدگاه
مسئولان)..... ۱۵۹
- جدول ۵-۹۰- آزمون کی دو تاثیر گردشگری در تخریب و تجاوز به منابع طبیعی (جنگل و دریا) (از دیدگاه
مسئولان)..... ۱۵۹
- جدول ۵-۹۱- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری بر ساخت و سازهای کنترل نشده در روستا (از دیدگاه
خانوار)..... ۱۶۱
- جدول ۵-۹۲- آزمون کی دو تاثیر گردشگری بر ساخت و سازهای کنترل نشده در روستا (از دیدگاه
خانوار)..... ۱۶۱
- جدول ۵-۹۳- توزیع فراوانی تاثیر گردشگری بر ساخت و سازهای کنترل نشده در روستا (از دیدگاه
مسئولان)..... ۱۶۲
- جدول ۵-۹۴- آزمون کی دو تاثیر گردشگری بر ساخت و سازهای کنترل نشده در روستا (از دیدگاه
مسئولان)..... ۱۶۲
- جدول ۵-۹۵- نتایج کلی آزمون فرضیات از طریق آزمون کی دو از دیدگاه خانوار و مسئولان..... ۱۶۵

فهرست نمودار

صفحه	عنوان
۶	نمودار ۱-۱ فرایند انجام فعالیت‌های تحقیقی.....
۸	نمودار ۲-۱ چارچوب کلی تحقیق.....
۲۳	نمودار ۳-۲ طبقه بندی مسافران در صنعت جهانگردی.....
۲۵	نمودار ۴-۲ گردشگری ACE.....
۳۳	نمودار ۵-۲ سه جزء سازنده محیط زیست گردشگر.....
۴۵	نمودار ۶-۲ تاثیر گردشگری در محیط زیست.....
۶۶	نمودار ۷-۳ خلاصه شرایط اقلیمی در ایستگاه نوشهر (۱۹۶۵-۱۹۸۸).....
۷۲	نمودار ۸-۳ تعداد جمعیت ۵ دهه اخیر دهستان بلده کجور.....
۷۴	نمودار ۹-۳ نرخ رشد جمعیت دهستان بلده کجور طی ۳۹ سال اخیر.....
۷۶	نمودار ۱۰-۳ میزان رشد خانوار دهستان بلده کجور طی ۳۹ سال اخیر.....
۷۸	نمودار ۱۱-۳ درصد سنی جمعیت دهستان بلده کجور ۱۳۸۵.....
۸۸	نمودار ۱۲-۳ شاغلین دهستان بلده کجور بر حسب بخش های فعالیت و سن در سال ۱۳۸۵.....
۱۰۹	نمودار ۱۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب جنس.....
۱۱۱	نمودار ۱۴-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب سن.....
۱۱۲	نمودار ۱۵-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تحصیلات.....
۱۱۴	نمودار ۱۶-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب شغل.....
۱۱۵	نمودار ۱۷-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب تاهل.....
۱۱۶	نمودار ۱۸-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت محل زندگی.....
۱۱۷	نمودار ۱۹-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت درآمد.....
۱۱۸	نمودار ۲۰-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب انگیزه در مسافرت.....
۱۱۹	نمودار ۲۱-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان جذابیت جاذبه های گردشگری.....
۱۲۰	نمودار ۲۲-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب نحوه مراجعه.....
۱۲۱	نمودار ۲۳-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وسیله نقلیه.....
۱۲۲	نمودار ۲۴-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب وضعیت نوع اقامتگاه.....
۱۲۴	نمودار ۲۵-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب فصل اقامت.....
۱۲۵	نمودار ۲۶-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان هزینه.....
۱۲۶	نمودار ۲۷-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان برای تهیه مواد غذایی.....
۱۲۷	نمودار ۲۸-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان رضایت مندی.....
۱۲۸	نمودار ۲۹-۴ توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب میزان مشکلات موجود.....
۱۲۹	نمودار ۳۰-۴ مصارف زمین خریداری و فروخته شده.....
۱۳۱	نمودار ۳۱-۴ مصارف پول فروش زمین زراعی.....

فهرست نقشه

صفحه	عنوان
۱۱.....	نقشه شماره ۱-۱ روستا های نمونه دهستان بلده کجور.....
۵۲.....	نقشه شماره ۲-۳ موقعیت دهستان بلده کجور در عرصه فراگیر.....
۵۶.....	نقشه شماره ۳-۳ زمین شناسی.....
۵۹.....	نقشه شماره ۴-۳ تپ اراضی.....
۶۰.....	نقشه شماره ۵-۳ نقشه محدودیت اراضی.....
۶۷.....	نقشه شماره ۶-۳ اقلیم.....
۷۰.....	نقشه شماره ۷-۳ رودخانه ها در سطح دهستان.....
۷۵.....	نقشه شماره ۸-۳ سطح بندی جمعیتی آبادیها ۱۳۸۵.....
۹۴.....	نقشه شماره ۹-۳ خدمات آموزشی وضع موجود.....
۹۵.....	نقشه شماره ۱۰-۳ توزیع خدمات بهداشتی-درمانی.....
۹۶.....	نقشه شماره ۱۱-۳ پراکندگی خدمات ارتباطی.....
۹۷.....	نقشه شماره ۱۲-۳ راهها از نظر عملکرد.....
۹۸.....	نقشه شماره ۱۳-۳ پراکندگی خدمات سیاسی- اداری.....
۱۰۶.....	نقشه شماره ۱۴-۳ جاذبه های گردشگری.....

فهرست تصاویر

صفحه	عنوان
۸۲.....	۱-۳ نمایی از مزارع برنج در دهستان بلده کجور.....
۸۳.....	۲-۳ باغداری در دهستان بلده کجور.....
۸۴.....	۳-۳ دامداری در دهستان بلده کجور.....
۹۹.....	۴-۳ نمایی از جنگل در دهستان بلده کجور.....
۱۰۰.....	۵-۳ فضای سبز در دهستان بلده کجور.....
۱۰۱.....	۶-۳ نمایی از جنگل سی سنگان.....
۱۰۱.....	۷-۳ نمایی از سواحل دریای خزر.....
۱۰۳.....	۸-۳ سد خاکی در روستای ملا کلا.....
۱۰۳.....	۹-۳ امامزاده نه تن در روستای اندرور.....
۱۲۲.....	۱۰-۴ اقامت گردشگران در چادرهای شخصی.....
۱۳۰.....	۱۱-۴ مصارف زمین فروخته و خریداری شده.....
۱۴۱.....	۱۲-۵ تاثیر گردشگری در ایجاد مشاغل با دستمزد کم.....
۱۵۲.....	۱۳-۵ تاثیر گردشگری در کاهش اراضی زیر کشت و تغییر کاربری زمین های کشاورزی.....
۱۵۵.....	۱۴-۵ تاثیر گردشگری در تخریب مناظر و چشم اندازهای روستا بواسطه زباله و آشغال.....
۱۶۰.....	۱۵-۵ تاثیر گردشگری در تخریب و تجاوز به منابع طبیعی (جنگل - دریا).....
۱۶۳.....	۱۶-۵ تاثیر گردشگری بر ساخت و سازهای کنترل شده در روستا.....

پیشگفتار:

در چند دهه اخیر، بدلیل گسترش گردشگری در نواحی روستایی، بسیاری از نواحی روستایی دچار تحولات اساسی در شالوده های اقتصادی و محیطی خود شده اند. این تحولات به موازات پیامدهای مثبت، عرصه های روستایی و فضاهای کشاورزی را با چالش های جدیدی مواجه ساخته است.

بدین منظور، پژوهش حاضر اثرات اقتصادی و محیطی توسعه گردشگری را از دیدگاه مسئولان مرتبط با روستا و ساکنین نواحی روستایی دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر به عنوان جامعه میزبان، مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و در پی آن است تا مشخص کند گردشگری چه تاثیری در ناپایداری سکونتگاههای روستایی از ابعاد اقتصادی و اکولوژیکی در پی داشته است.

پژوهش حاضر در ۵ فصل تهیه و تنظیم گشته است. در فصل اول طرح تحقیق و مساله، فصل دوم مبانی نظری، مفاهیم و اصطلاحات، فصل سوم ویژگی های اکولوژیکی، اجتماعی و اقتصادی منطقه مورد مطالعه، فصل چهارم و پنجم تحقیق با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و روشهای آماری به تبیین و تجزیه و تحلیل اطلاعات و یافته های میدانی و آزمون فرضیه های تحقیق پرداخته شده است.

لازم به ذکر است که کمی و کاستی های موجود در پژوهش اخیر، معطوف به فقدان اطلاعات جامع و همچنین ناکافی بودن تجارب اینجانب می باشد که از این جهت از استاد توانا جناب آقای دکتر طالشی که راهنمای اینجانب در رفع نقایص بودند، تشکر و قدردانی می نمایم. همچنین از استاد گرامی جناب آقای دکتر اسماعیل علی اکبری که در امر تدوین پایان نامه به عنوان استاد مشاور دلسوزانه بنده را یاری فرمودند تشکر می نمایم.

بر خود لازم می دانم صمیمانه از تمامی اساتید گروه جغرافیا دانشگاه پیام نور تشکر و قدردانی نمایم. همچنین از روستاییان عزیزی که اینجانب را در کسب اطلاعات در محل یاری نمودند و همه عزیزانی که در امر تهیه پایان نامه بنده را یاری فرمودند و نامی از آنها ذکر نشده، سپاسگزارم.

صغری قاسمی

دانشگاه پیام نور

۱۳۸۶

چکیده

امروزه با افزایش امکانات زندگی مثل وسایل حمل و نقل زمینی، هوایی، دریایی و افزایش اوقات فراغت، درآمد و طول عمر مردم، افراد بیش از هر زمان دیگری به گردش و مسافرت می پردازند؛ به ویژه ساکنان نقاط شهری به دلیل آلودگی شهرها و مشکلات ناشی از زندگی ماشینی بیشتر به مسافرت و گردش در دامان طبیعت و نقاط آرام در نواحی روستایی علاقمند هستند. (جلال معصوم، دهیارها، ۱۸)

در نتیجه، امروزه توسعه گردشگری با اشکال مختلف نظیر گردشگران فاقد امکانات اقامتی، گردشگران دارای خانه های دوم و مجتمع های تفریحی در نواحی روستایی، اثرات مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی و محیطی برجای گذاشته است. از جمله اثرات مثبت اقتصادی گردشگری در نواحی روستایی می توان به ایجاد اشتغال و درآمد، کمک به فراهم شدن خدمات زیربنایی، تشویق توسعه سایر بخشهای اقتصادی و تنوع بخشی به فعالیتهای اقتصاد روستایی اشاره کرد (Butler et al, 1997: 28). گرچه به طور کلی اثرات مثبت اقتصادی گردشگری مورد تأیید است ولی بسیاری از محققین معتقدند که گردشگری معمولاً هزینه های اقتصادی جامعه میزبان نظیر افزایش قیمت کالا و خدمات، افزایش کاذب قیمت زمین، افزایش هزینه زندگی، برگشت کم سرمایه، فصلی بودن فرصت های شغلی، جابجایی در اشتغال افراد بومی و منسوخ شدن برخی فعالیت های مسرسم مانند کشاورزی و ماهیگیری در نواحی روستایی را موجب می گردد. (Mathieson and Wall, 1982: 92)

معمولاً در مرحله اولیه توسعه گردشگری، فواید اقتصادی بیشتر نمود پیدا می کنند ولی در مراحل بعدی توسعه در مقیاس انبوه و کنترل نشده، هزینه های اجتماعی و محیطی نیز جلوه گر می شوند. براساس تحقیقات انجام گرفته، گردشگری ممکن است آثار منفی متعددی بر محیط داشته باشد که شلوغی، ترافیک، آلودگی، تغییر شکل چشم اندازهای طبیعی و مصرف بی رویه منابع از جمله آثار منفی گردشگری محسوب می شوند (کاظمی؛ ۱۳۸۵: ۱۱۱). بدین ترتیب همانطور که فوایدی از توسعه گردشگری بر نواحی روستایی حاصل می شود توسعه نامناسب آن نیز زیانها و آثار منفی در پی خواهد داشت با این حال سطح این تأثیرات متناسب با عوامل مختلفی چون اهمیت فعالیت گردشگری محلی، ظرفیت گردشگران و فعالیتهایشان، استحکام محیط زیست محلی و اقتدار فرهنگ و سنن محلی، تغییر می کند (منشی زاده و نصیری؛ ۱۳۸۰: ۴۳).

دهستان بلده کجور از توابع شهرستان نوشهر با دارا بودن جاذبه های طبیعی نظیر دریا و جنگل از دوره قبل از انقلاب مورد توجه گردشگران داخلی قرار گرفته است. گسترش جریانهای گردشگری در ناحیه مذکور توأم با فقدان برنامه ریزی و مدیریت کارآمد اثرات مثبت و منفی اقتصادی و محیطی را در پی داشته است. هم اکنون نواحی روستایی این ناحیه با مسائلی نظیر تغییرات شدید کاربری اراضی و پیامدهای اکولوژیکی آن، ساخت و سازهای بی رویه، کاهش تولیدات کشاورزی، افزایش قیمت اراضی به صورت کاذب و بورس بازی آن، افزایش نابرابری اقتصادی، اجتماعی در بین ساکنین روستایی، آلودگی صوتی، تخریب حریم منابع طبیعی نظیر جنگل و دریا و مانند

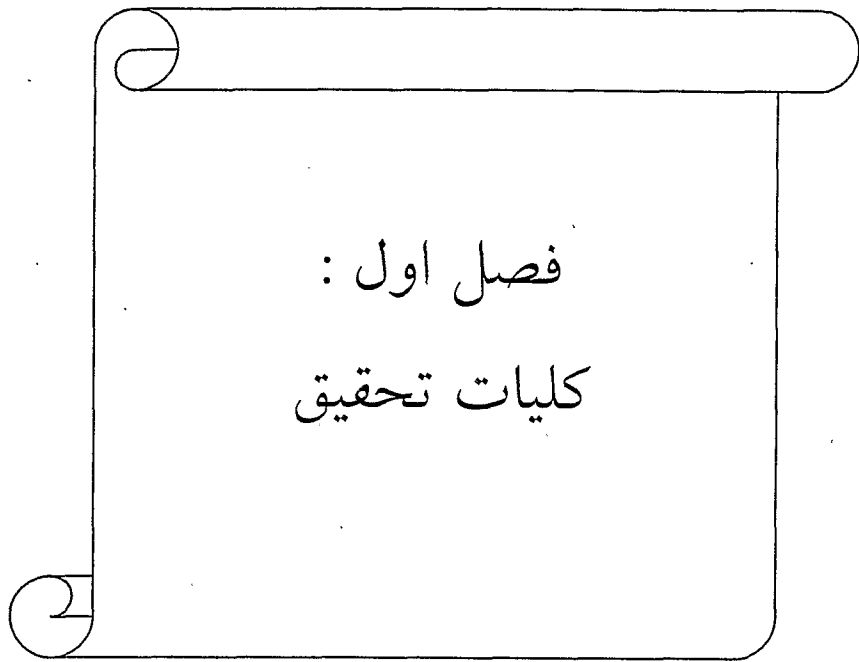
آن روبرو گردیده است. که در واقع یک نوع گردشگری ناپایدار محسوب شده و در نتیجه توسعه ناشی از آن نیز ناپایدار و مقطعی به حساب می آید. از اینرو هدف اصلی از انجام این تحقیق بررسی اثرات منفی گردشگری در دهستان مورد نظر از ابعاد اقتصادی و اکولوژیکی می باشد.

با توجه به چنین ملاحظاتی این پایان نامه در پنج فصل تنظیم گردید که در فصل اول به طرح کلی تحقیق، جامعه آماری مورد مطالعه و مدل‌های آماری مورد نیاز اشاره می کند، در فصل دوم به مبانی نظری تحقیق در قالب مفاهیم، آثار گردشگری در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی (کالبدی) و عناصر آن، توسعه پایدار گردشگری در ابعاد مختلف و... مورد بررسی قرار گرفت. در فصل سوم تحقیق، به منطقه مورد مطالعه یعنی دهستان بلده کجور شهرستان نوشهر پرداخته شد بدین منظور سعی گردید به موضوعاتی چون جغرافیایی طبیعی منطقه مانند موقعیت جغرافیایی، وضعیت زمین شناسی، وضعیت اقلیمی، منابع آب و پوشش گیاهی، سپس به جغرافیایی انسانی منطقه در قالب تعداد جمعیت، بعد خانوار، ساختار سنی و جنسی، مهاجرت، وضعیت آموزشی و سواد و همچنین وضعیت اقتصادی و در آخر جاذبه ها و امکانات و تاسیسات گردشگری دهستان بلده کجور مورد کنکاش و بررسی قرار گیرند. در فصل چهارم و پنجم تحقیق با استفاده از نرم افزار آماری SPSS و روشهای آماری به تبیین و تجزیه و تحلیل اطلاعات و یافته های میدانی و آزمون فرضیه های تحقیق پرداخته می شود و براساس نتایج بدست آمده راهکارهای پیشنهادی در قالب رویکرد توسعه پایدار گردشگری جهت برنامه ریزی در سکونتگاههای روستایی بیان می شود.

نتایج تحقیق نشان می دهد که از دیدگاه ساکنین و مسئولین، گردشگری اثرات اقتصادی مثبتی نظیر افزایش فرصتهای شغلی و درآمد و اثرات منفی اقتصادی و محیطی نظیر افزایش قیمت کالا و خدمات، افزایش کاذب قیمت زمین، افزایش آلودگی های اکولوژیکی، دست اندازی به حریم منابع طبیعی و... را موجب شده است. براساس آزمون کی دو در این زمینه رابطه معناداری وجود دارد. به طوری که براساس دیدگاه ساکنین و مسئولین بین اثرات منفی اقتصادی و محیطی با رشد گردشگری یا میزان کارکرد گردشگری آنها رابطه مستقیمی وجود دارد.

واژه های کلیدی: روستا، گردشگری، ناپایداری، ناپایداری سکونتگاههای روستایی، دهستان بلده کجور،

نوشهر

فصل اول :
کلیات تحقیق

۱-۱- تعریف مساله

صنعت گردشگری بویژه گردشگری داخلی در کشورهای توسعه یافته همپای دیگر صنایع و بخش های اقتصادی توسعه چشم گیری داشته است. بطوریکه امروزه بسیاری از کشورهای جهان با داشتن توان گردشگری و سرمایه گذاری در ایجاد امکانات، تسهیلات و خدمات رفاهی مورد نیاز گردشگران، درآمد قابل توجه ای عایدشان می شود. (شریف زاده، مرادزاد، ۱۳۸۱، ۵۲) با این وجود، توسعه پایدار گردشگری، بدون برنامه ریزی امکان پذیر نخواهد بود. توسعه گردشگری در صورتی آثار و منافع مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی را در منطقه گردشگر پذیر در بر خواهد داشت که، پیامدهای منفی در تمامی ابعاد اجتماعی، اقتصادی و بخصوص در بعد زیست محیطی مورد کنترل و حداقل ممکن کاهش یابد.

یکی از نواحی بسیار مستعد و توانمند به لحاظ جغرافیایی، خصوصاً از نظر دارایی های گردشگری، به سبب داشتن اقلیم معتدل و چشم اندازهای بدیل طبیعی نظیر جنگل های انبوه و شالیزارها و باغات سرسبز و سواحل نیلگون خزر، دهستان بلده کجور از توابع شهرستان نوشهر می باشد. در این میان نزدیکی این منطقه به شهر تهران باعث شده است که بسیاری از شهروندان تهرانی، تعطیلات سالانه را در این خطه بگذرانند. همچنین تعدادی از گردشگران مذهبی در ایام تابستان از این مسیر عبور می کنند.

در این ارتباط، در سال های اخیر روند فزاینده حضور گردشگران، به شکل انبوه و بدون توجه به ظرفیت زیر ساختها، فرهنگ بومی و... ناپایداری سکونتگاههای روستایی را از ابعاد اکولوژیکی و اقتصادی در این ناحیه در پی داشته است. بطوریکه امروزه تغییر کاربری کشاورزی به منظور ویلاسازی و روند افسار گسیخته آن سبب تغییر کارکرد های روستایی از یک عامل تولید کننده (شالیکار، باغدار) به یک نیروی مصرف کننده شده است. علاوه بر آن، تزریق پول، ایجاد تورم شدید، ایجاد مشاغل کاذب و با دستمزد پایین، ترافیک سنگین، آلودگی های زیست محیطی و... دستاوردهای این گردشگری بی برنامه بوده است.

در حالی که مهمترین هدف توسعه گردشگری، توسعه پایدار اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گردشگری و دستیابی به رشد اقتصادی و توسعه همه جانبه دراز مدت است. (مقصودی، ۱۳۸۳، ۲۴)

در این پژوهش با ارزیابی شرایط اکولوژیکی و اقتصادی، میزان فعالیت های گردشگری بر ناپایداری سکونتگاههای روستایی مورد مطالعه قرار می گیرد. از اینرو سوال اصلی این است که توسعه فعالیت های گردشگری چه تاثیری بر ناپایداری سکونتگاههای روستایی داشته است؟

از سوی دیگر پرسش های اساسی دیگری نیز در این پژوهش فراهم می آید که:

۱- آیا با وجود گسترش گردشگری در سالهای اخیر، افزایش مطلوب میزان درآمد روستاییان نیز فراهم

شده است؟

۲- آیا با افزایش روند میزان گردشگران روستایی، بر میزان آسیب های زیست محیطی افزوده شده

است؟